

معاونت پژوهش و فن آوری

به نام خدا

منشور اخلاق پژوهش

با یاری از خداوند سبحان و اعتقاد به این که عالم محضر خداست و همواره ناظر بر اعمال انسان و به منظور پاس داشت مقام بلند دانش و پژوهش و نظر به اهمیت جایگاه دانشگاه در اعتلای فرهنگ و تمدن بشری، ما دانشجویان و اعضاء هیئت علمی واحدهای دانشگاه آزاد اسلامی متعهد می گردیم اصول زیر را در انجام فعالیت های پژوهشی مد نظر قرار داده و از آن تخطی نکنیم:

۱- اصل حقیقت جویی: تلاش در راستای پی جویی حقیقت و وفاداری به آن و دوری از هرگونه پنهان سازی حقیقت.

۲- اصل رعایت حقوق: التزام به رعایت کامل حقوق پژوهشگران و پژوهیدگان (انسان، حیوان و نبات) و سایر صاحبان حق.

۳- اصل مالکیت مادی و معنوی: تعهد به رعایت کامل حقوق مادی و معنوی دانشگاه و کلیه همکاران پژوهش.
۴- اصل منافع ملی: تعهد به رعایت مصالح ملی و در نظر داشتن پیشبرد و توسعه کشور در کلیه مراحل پژوهش.
۵- اصل رعایت انصاف و امانت: تعهد به اجتناب از هرگونه جانب داری غیر علمی و حفاظت از اموال، تجهیزات و منابع در اختیار.

۶- اصل رازداری: تعهد به صیانت از اسرار و اطلاعات محرمانه افراد، سازمان ها و کشور و کلیه افراد و نهادهای مرتبط با تحقیق.

۷- اصل احترام: تعهد به رعایت حریم ها و حرمت ها در انجام تحقیقات و رعایت جانب نقد و خودداری از هرگونه حرمت شکنی.

۸- اصل ترویج: تعهد به رواج دانش و اشاعه نتایج تحقیقات و انتقال آن به همکاران علمی و دانشجویان به غیر از مواردی که منع قانونی دارد.

۹- اصل برائت: التزام به برائت جویی از هرگونه رفتار غیرحرفه ای و اعلام موضع نسبت به کسانی که حوزه علم و پژوهش را به شائبه های غیرعلمی می آلاینند.

معاونت پژوهش و فن آوری

به نام خدا

تعهد اصالت رساله یا پایان نامه تحصیلی

اینجانب زهرا سپندی دانش آموخته مقطع کارشناسی ارشد در رشته برنامه ریزی درسی که در تاریخ ۱۳۹۲/۴/۲۶ از پایان نامه خود تحت عنوان "تحلیل محتوا کتاب کار و فناوری کلاس ششم ابتدایی سال تحصیلی ۹۲-۹۱ با روش ویلیام رومی" با کسب نمره ۱۷/۸۰ دفاع نموده ام بدینوسیله متعهد می شوم:

۱) این پایان نامه حاصل تحقیق و پژوهش انجام شده توسط اینجانب بوده و در مواردی که از دستاوردهای علمی و پژوهشی دیگران (اعم از پایان نامه، کتاب، مقاله و ...) استفاده نموده ام، مطابق ضوابط و رویه موجود، نام منبع مورد استفاده و سایر مشخصات آنرا در فهرست مربوطه ذکر و درج کرده ام.

۲) این پایان نامه قبلاً برای هیچ مدرک تحصیلی (هم سطح، پایین تر یا بالاتر) در سایر دانشگاه ها و موسسات آموزش عالی ارائه نشده است.

۳) چنانچه بعد از فراغت از تحصیل، قصد استفاده و هرگونه بهره برداری اعم از چاپ کتاب، ثبت اختراع و ... از پایان نامه داشته باشم، از حوزه معاونت پژوهشی واحد مجوزهای مربوطه را اخذ نمایم.

۴) چنانچه در هر مقطع زمانی خلاف موارد فوق ثابت شود، عواقب ناشی از آن را می پذیرم و دانشگاه آزاد اسلامی واحد مرودشت مجاز است با اینجانب مطابق ضوابط و مقررات رفتار نموده و در صورت ابطال مدرک تحصیلی ام هیچگونه ادعایی نخواهم داشت.

نام و نام خانوادگی: زهرا سپندی تاریخ و

امضاء ۱۳۹۲/۴/۲۶

دانشگاه آزاد اسلامی
واحد مرودشت
دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی
پایان نامه برای دریافت کارشناسی ارشد. M.A.
برنامه ریزی درسی

عنوان

تحلیل محتوای کتاب کار و فناوری کلاس ششم ابتدایی سال تحصیلی ۹۲-۱۳۹۱
براساس روش ویلیام رومی

استاد راهنما:

جناب آقای دکتر فانی

استاد مشاور:

جناب آقای دکتر قلتاش

نگارش :

زهرا سپندی

تابستان ۹۲

صورتجلسه دفاع از پایان نامه کارشناسی ارشد (M.A)

نام و نام خانوادگی دانشجو: زهرا سپندی در تاریخ ۹۲/۴/۲۶ رشته: برنامه ریزی درسی

از پایان نامه خود با عنوان: تحلیل محتوا کتاب کار و فناوری کلاس ششم ابتدایی سال تحصیلی ۹۲-۹۱ با روش ویلیام رومی با درجه ونمره ۱۷/۸۰ دفاع نموده است.

نام و نام خانوادگی اعضای هیات داوری سمت امضاء اعضای هیات داوری

استاد راهنما

۱ - دکتر حجت اله فانی

استاد مشاور

۲ - دکتر عباس قلتاش

استاد داور

۳ - دکتر مسلم صالحی

استاد داور

۴ - دکتر سیروس سروقد

مدیر/معاونت پژوهشی

مراتب فوق مورد تایید است .

مهر و امضاء

با سپاس

از آنانی که آموختند مرا تا بیاموزم

تقدیم به

آنان که وجودم جز هدیه وجودشان نیست

پدر و مادر عزیزم

فهرست مطالب

۱- فصل اول : کلیات

۳	مقدمه
۵	۱-۲ بیان مساله
۹	۱-۳ اهمیت و ضرورت تحقیق
۱۴	۱-۴ اهداف تحقیق
۱۴	۱-۴-۱ هدف کلی
۱۴	۱-۴-۲ اهداف ویژه
۱۴	۱-۵-۱-۵-۱ سئوالهای پژوهش
۱۴	۱-۵-۱-۱ سئوال اصلی
۱۴	۱-۵-۱-۲ سئوالهای فرعی
۱۵	۱-۷-۱-۷-۱ تعریف مفهومی و عملیاتی
۱۵	۱-۷-۱-۱ تعریف مفهومی
۱۶	۱-۷-۱-۲ تعریف عملیاتی

۲- فصل دوم: ادبیات و پیشینه تحقیق

۱-۲ مبانی نظری

۱۸

۱۸

۱-۱-۲ برنامه درسی

۲۳

۲-۱-۲ دوره ابتدایی

۲۶

۳-۱-۲ ویژگی های دانش آموزان

۳۰

۴-۱-۲ کتاب کار و فناوری

۲-۲ پیشینه تحقیق

۳۹

45

۳-۲ جمع بندی

۳- فصل سوم: روش تحقیق

48

۱-۳ روش تحقیق

48

۲-۳ جامعه آماری و روش نمونه گیری

49

۳-۳ ابزار گردآوری اطلاعات

49

۴-۳ پایایی ابزار

49

۵-۳ روش تجزیه و تحلیل اطلاعات

55

۶-۳ ملاحظات اخلاقی

۴- فصل چهارم: تحلیل داده های تحقیق

58	۱-۴ تحلیل سوال اول
59	۲-۴ تحلیل سوال دوم
77	۳-۴ تحلیل سوال سوم
87	۴-۴ تحلیل سوال چهارم

۵ - فصل پنجم : بحث ، نتیجه گیری

107	۱-۵ خلاصه
109	۲-۵ بحث و نتیجه گیری
113	۳-۵ دست آوردهای اصلی
118	۴-۵ محدودیت ها

۵-۵ پیشنهادات

119

۵-۵-۱ پیشنهادات مبتنی بر نتایج تحقیق

119

121	۵-۵-۲ پیشنهادات پژوهشی
-----	------------------------

۱۲۲	منابع
-----	-------

۱۲۳	منابع داخلی
-----	-------------

۱۳۱	منابع خارجی
-----	-------------

فهرست جداول

۵۹	جدول ۴-۱
۶۱	جدول ۴-۲
۶۳	جدول ۴-۳
۶۵	جدول ۴-۴
۶۷	جدول ۴-۵
۶۹	جدول ۴-۶
۷۱	جدول ۴-۷
۷۳	جدول ۴-۸
۷۵	جدول ۴-۹
۷۷	جدول ۴-۱۰
۷۹	جدول ۴-۱۱
۸۱	جدول ۴-۱۲
۸۳	جدول ۴-۱۳
۸۵	جدول ۴-۱۴

٨٧	جدول ٤-١٥
٨٩	جدول ٤-١٦
٩١	جدول ٤-١٧
٩٣	جدول ٤-١٨
٩٥	جدول ٤-١٩
٩٧	جدول ٤-٢٠
٩٩	جدول ٤-٢١
١٠١	جدول ٤-٢٢
١٠٣	جدول ٤-٢٣

فهرست نمودار ها

۶۰	نمودار ۴-۱
۶۲	نمودار ۴-۲
۶۴	نمودار ۴-۳
۶۶	نمودار ۴-۴
۶۸	نمودار ۴-۵
۷۰	نمودار ۴-۶
۷۲	نمودار ۴-۷
۷۴	نمودار ۴-۸
۷۶	نمودار ۴-۹
۷۸	نمودار ۴-۱۰
۸۰	نمودار ۴-۱۱
۸۲	نمودار ۴-۱۲
۸۴	نمودار ۴-۱۳
۸۶	نمودار ۴-۱۴

۸۸	نمودار ۴-۱۵
۹۰	نمودار ۴-۱۶
۹۲	نمودار ۴-۱۷
۹۴	نمودار ۴-۱۸
۹۶	نمودار ۴-۱۹
۹۸	نمودار ۴-۲۰
۱۰۰	نمودار ۴-۲۱
۱۰۲	نمودار ۴-۲۲
۱۰۴	نمودار ۴-۲۳

چکیده

پژوهش حاضر با هدف تحلیل محتوای کتاب کار و فناوری کلاس ششم ابتدایی سال تحصیلی ۱۳۹۱-۱۳۹۲ با تکنیک ویلیام رومی اجرا گردید. اجزا تحلیل محتوا متن، پرسش (فعالیت) و تصاویر کتاب کار و فناوری می باشد. جامعه آماری، کتاب کار و فناوری کلاس ششم ابتدایی سال تحصیلی ۹۲-۹۱ و نمونه آماری با جامعه آماری یکی است. روش، تحلیل محتوای کمی با تکنیک ویلیام رومی بوده است. ضریب درگیری دانش آموزان با متن کتاب کار و فناوری کلاس ششم ابتدایی برابر با ۱/۳۵ می باشد بنابراین متن کتاب کار و فناوری فعال می باشد. ضریب درگیری دانش آموزان با پرسش (فعالیت) کتاب کار و فناوری کلاس ششم ابتدایی برابر با ۱/۰۵ می باشد بنابراین پرسش (فعالیت) کتاب کار و فناوری فعال می باشد. ضریب درگیری دانش آموزان با تصاویر کتاب کار و فناوری کلاس ششم ابتدایی برابر با ۱/۷۵ می باشد بنابراین تصاویر کتاب کار و فناوری درگیری بیش از توان فراگیر را به دنبال دارد. بر این اساس محتوای کتاب کار و فناوری کلاس ششم ابتدایی سال تحصیلی ۹۲-۹۱ در متن و پرسش (فعالیت) فعال می باشد ولی در تصاویر درگیری بیش از توان فراگیر را به دنبال دارد.

کلید واژه: تحلیل محتوا، کتاب کار و فناوری، روش ویلیام رومی.

فصل اول

کلیات تحقیق

مقدمه

کتاب درسی یکی از مهمترین مراجع و منابع یادگیری دانش آموزان در نظام کنونی آموزشی محسوب می شود و در ایران یکی از مهمترین نقش ها را ایفا می کند. به عبارت دیگر در کشور ما بیشتر فعالیتهای آموزشی در چهارچوب کتاب درسی صورت می گیرد. از جمله موارد زیر را می توان بیان نمود:

- تحقق هدف های کلی و جزئی آموزش و پرورش از طریق محتوای کتاب امکان پذیر است.

- در تمام کشورها برای هر ماده درسی در هر پایه تحصیلی یک کتاب درسی تالیف و توزیع می گردد.

- وجود نظام آموزشی متمرکز که برای تمام کشور یک برنامه و یک کتاب درسی و یک نظام ارزشیابی در نظر گرفته می شود، موجب افزایش نقش کتاب درسی در ایران گردیده است. نامناسب بودن شرایط آموزشی مانند پر جمعیت بودن کلاس ها، کمبود و سایل کارگاهی و آزمایشگاهی استفاده بیشتر از کتاب را تشدید می کند. با توجه به مطالب فوق و اهمیت کتاب درسی و به منظور تعیین میزان مناسب بودن محتوای کتاب های درسی باید محتوا مورد ارزیابی قرار گیرد (یارمحمدیان، ۱۳۸۰).

برنامه درسی در نظام مذکور، طی دو مرحله طراحی برنامه درسی و تدوین برنامه درسی تولید می شود. در مرحله طراحی ضمن شناسایی عناصر برنامه درسی (اهداف، محتوا، مواد آموزشی، راهبردهای یاددهی-یادگیری، زمان، فضا و ارزشیابی) ملاحظاتی در خصوص هریک از عناصر مطرح و برای آنها تصمیم گیری خواهد شد. در مرحله ریزی درسی بر مبنای تصمیمات و ملاحظات شکل گرفته به تولید برنامه درسی اقدام می نمایند (ملکی، ۱۳۷۶، ص ۷۸).

از این رو برنامه درسی تولیدی در رویکرد مذکور که اساسی ترین اجزاء آن شامل: کتاب، راهنمای معلم، آزمونها و وسایل کمک آموزشی است در مرحله دوم یعنی برنامه ریزی درسی، بر اساس طراحی های اولیه

ساخته و پرداخته خواهد شد. کتاب نیز به عنوان اساسی ترین جزء برنامه درسی مشتمل بر بخشهای متعددی است که همه آنها بر اساس طراحی های انجام شده پیشین ، تشکل می یابند و از آنجا که در رویکرد مذکور تمامی محورهای محتوا از قبل طراحی شده اند، بنابراین ، انتظار بر آن خواهد بود که محتوای تدوین شده کاملاً در ارتباط با یکدیگر مبین نظامی پیوسته، آشکار و منطقی باشد. چنانچه شرایط فوق حاصل نشده باشد، برنامه درسی به طوری که باید در راستای اهداف خود موثر نخواهد بود. براین اساس است که صاحب نظرانی چون سیلور و همکارانش معتقدند، محتوا مهمترین عنصر در برنامه درسی است. زیرا اهداف بوسیله محتوا تأمین می شوند (سیلور و همکاران، ترجمه خویی نژاد، ۱۳۷۶).

در طراحی عنصر محتوا دو مقوله، انتخاب و سازماندهی شایان توجه می باشد. در واقع علاوه بر ضرورت توجه به انتخاب محتوا، چنانچه سازماندهی محتوا نیز به شکل مطلوب انجام نشده، نظم ، انسجام و ارتباط لازم بین بخشهای محتوا بر قرار نباشد، محتوای تهیه شده از اثر بخشی و تاثیر سازنده برخوردار نخواهد بود (میرزا بیگی، ۱۳۸۰، ص ۱۹۶).

پژوهش به عنوان تلاش کنجکاوانه و پرسش گرانه انسان برای درک حقیقت و یافتن پرسش های فطری پیرامونی خویش از دیرباز که انسان زندگی اجتماعی و اندیشیدن را آغاز نموده، همواره با او نزدیک بوده است، امروزه با توجه به اینکه تغییر همه جنبه های زندگی انسان چنان سریع اتفاق می افتد که این کیفیت، مشخصه قرن حاضر شده است. این تغییرات به قدری سریع اتفاق می افتد که انسان را دائماً با مسائل جدید و متنوعی روبرو می کند که برای حل آنها از آمادگی کافی برخوردار نیست. از جمله این مسائل می توان به توسعه علوم و رشد تکنولوژی، ازدیاد جمعیت، ستیز ارزش ها و ... اشاره کرد. البته برای حل این مسائل یا مقابله با آنها نیاز به افزایش دانش و آگاهی در همه افراد جامعه به خصوص کودکان و نوجوانان داریم. لازمه این امر پیش بینی فعالیت ها، برنامه ها و کتب درسی جدیدی است که بر مفاهیم و روش هایی تکیه می کنند که فراگیران را در کشف مفاهیم جدید و ارائه راه حل هایی بدیع برای مسائل زندگی راهنمایی می کند. در این راستا برنامه ریزان درسی

نیز موظف اند که محتوای موضوعات درسی را به گونه ای مطلوب انتخاب و سازماندهی کنند تا پاسخگوی نیازهای حال و آینده افراد و جامعه بشری باشد(شیران، ۱۳۷۶).

کتاب کار و فناوری در سال تحصیلی جاری در کلاس ششم ابتدایی با هدف آموزش یادگیری پروژه محور برای دانش آموزان کلاس ششم ابتدایی سال تحصیلی ۹۲-۹۱ در نظر گرفته شده است؛ که در آن دانش آموزان در یک صحنه واقعی و موقعیت طبیعی فعالیت ها را انجام می دهند. با مشکلات واقعی روبه رو می شوند که باید برای رفع آنها چاره اندیشی کنند و در مقابل عمل های خود عکس العمل و بازخورد دریافت نمایند. انجام فعالیت های کتاب که برای دانش آموزان در نظر گرفته شده، باعث ایجاد یادگیری پایدار در ذهن آنان می گردد و آنان را برای روبه رو شدن با موقعیت های جدید آماده می سازد.

بیان مسأله

وقتی الوین تافلر در کتاب موج سوم، عصر دانش و اطلاعات را به عنوان موج جدید مطرح کرد، حتی سران قدرت مند جهان توسعه یافته که در اوج موج دوم (عصر صنعت) قرار داشتند تصور نمی کردند که عصر جدید آغاز شده است و موج سوم به زودی تمام عرصه های جامعه بشری را تصرف خواهد کرد. اما گذشت زمان نشان داد که رشد و توسعه ی موج سوم از تخیل تافلر هم فراتر رفته و سرعت انتشار آن به طور شگفت انگیزی در حال افزایش است و قدرت فزاینده ی آن هر مقاومتی را درهم می شکند. با وجود این موج سوم یا عصر فناوری اطلاعات به انتهای خود نزدیک می شود و موج چهارم در راه است. کشورهای توسعه یافته و برخی کشورهای در حال توسعه که هم اکنون در عصر فناوری اطلاعات زندگی می کنند از سال ها پیش، شهروندانی را که فاقد دانش کامپیوتر و مهارت بکارگیری آن برای استفاده از شبکه های اینترنت و اینترنت باشند به عنوان بی سواد قلمداد می کنند(آصفی املشی، ۱۳۸۸).

محتوای کتاب درسی در واقع بخشی از جلوه عینی برنامه درسی است و شامل دانش ، مهارت ها ، نگرش ها و ارزشهایی است که می بایست یاد گرفته شود. بنابر اهمیت موضوع در انتخاب محتوای کتاب های درسی، اصول و معیارهایی مانند: رابطه محتوا و هدف، محتوا و توان یادگیرندگان، محتوا و زمان ، محتوا و سودمندی مورد توجه قرار می گیرند(ملکی، ۱۳۸۴).

کتاب های درسی یا محتوای مطالب آموزشی، به ویژه در نظام آموزشی متمرکز که محور مکتوب و مدون تعلیم و تربیت محسوب می شود و فعالیت ها و تجربه های تربیتی دانش آموزان حول محور آن سازماندهی می شوند نیاز به تحلیل و بررسی علمی دارد(قورچیان، ۱۳۷۲).

آنچه مسلم است شاگرد باید در مدرسه مبانی و اصول علمی را یاد بگیرد، عادات و مهارت های لازم را کسب نماید و به زمینه های فرهنگی و اجتماعی ملت خود و سایر ملل دنیا آشنایی پیدا کند. کار عمده مدرسه تسهیل جریان رشد فردی و ایجاد صلاحیت ها و مهارت های اجتماعی در افراد است(شریعتمداری، ۱۳۸۱).

عصر فناوری اطلاعات بعد زمان و مکان را درنوردیده و بسیاری از محدودیت ها و مشکلات جوامع بشری را از میان برداشته و برای کاربران خود رفاه ، آسایش ، امنیت و امکان استفاده از فرصت های برابر و دسترسی بیشتر را فراهم نموده است.

کتاب درسی که برای تدریس به دانش آموزان آماده می شود باید دارای ویژگی هایی باشد که در زیر به چندی از آنها اشاره می کنیم:

۱. مطالب و فعالیتهای پیشنهادی در کتاب درسی باید بر اساس برنامه مشخص و هدف های آموزشی معینی باشد.